

Projekt „Mladi za budućnost Europe“

IZVJEŠTAJ – TRIBINA O MIGRACIJAMA I AZILU

- Govornice: prof. dr. sc. Iris Goldner Lang (Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu), Tatjana Vlašić (zamjenica pučke pravobraniteljice), dr. sc. Margareta Gregurović (Institut za migracije i narodnosti)
- Europski dom (Jurišićeva 1, Zagreb), 2. studeni 2021.
- Trajanje: 14:30–17:00 (2:30 h)
- Tribini je prisustvovalo 18 sudionika, među kojima su bili studenati diplomskog i postdiplomskog studija na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, studenti Građevinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, te studenti Sveučilišta u Zadru. Osim toga, tribini su prisustvovali i zaposlenici Knjižnice Grada Zagreba.

Pitanje migracija i azila gorući je problem kako za Europsku uniju tako i za sve veći broj država, a nije zaobišao niti Republiku Hrvatsku. Višegodišnja kriza funkcioniranja sustava migracija i azila nakratko je pala u drugi plan uslijed pandemije koronavirusa, no priljev migranata i izbjeglica na vanjske granice Unije sve se više intenzivira. Kako zapravo funkcionira europski sustav azila, kako se stvarno postupa s migrantima i izbjeglicama, štite li se njihova prava, kakve su politike integracije migranata, pitanje sigurnosnih aspekata migracija, nadzor vanjskih granica, kao i sama suradnja država te međusobno povjerenje i solidarnost u raspodijeli tereta nošenja s migracijama neka su od iznimno važnih i aktualnih pitanja pred Republikom Hrvatskom i Europskom unijom.

Prof. dr. sc. Iris Goldner Lang kroz svoju je prezentaciju pod nazivom „Migracije kao izazov temeljnim vrijednostima EU“ pokušala dati odgovor na pitanje jesu li države članice EU u području migracija vjerne zaštititi temeljnih prava ili ipak postoji jaz u odnosu na normativne zahtjeve europskog i međunarodnog prava.

Istaknuto je kako stroge granične kontrole mogu dovesti do povrede načela non-refoulement koje ne treba poistovjećivati s azilom, uzimajući u obzir da je azil ovlast države, a načelo non-refoulement pravo pojedinca. Kao granični mehanizmi koji dovode u opasnost načelo non-refoulement detektirana su četiri oblika prebacivanja odgovornosti: sigurna zemlja podrijetla, sigurna treća zemlja, prva zemlja azila te dublinski transfer. Uz ove pravno regulirane mehanizme prof. Goldner Lang ističe i „pushbacks“ kao pravno neregulirano postupanje zabranjeno pravom EU.

Ukratko su navedena 4 scenarija odvratanja koja nisu sukladna pravu EU:

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO VANJSKIH I EUROPSKIH POSLOVA

Ovaj je dokument izrađen uz financijsku podršku Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske. Sadržaj ovog dokumenta u isključivoj je odgovornosti Hrvatskog pravnog centra i ni pod kojim se uvjetima ne može smatrati kao odraz stajališta Ministarstva.

Projekt „Mladi za budućnost Europe“

1. Osoba A stiže na službeni granični prijelaz države članice, ali granična policija odbija ulazak jer nemaju potrebne dokumente (M. K. protiv Poljske).
2. Osoba B ulazi u državu članicu preko zelene granice, zaustavlja ga granična policija i vraća ga uporabom sile u treću zemlju (N. D. & N. T.).
3. Osoba C dolazi do zelene granice, ali ju granična policija zaustavlja i upotrebom fizičke sile vraća natrag (2./2020. grčko-turska granica).
4. Osoba D se približava zelenoj granici države članice, granična policija ju uočava i prijeti oružjem iz daljine prije nego li je osoba D prešla granicu (ne radi se o klasičnom primjeru „pushbacka“ jer nema izravnog kontakta).

Pravni odgovor na takva postupanja javlja se u obliku: sudskog odgovora, odgovora Komisije (poziv na istragu upućen državama članicama i povredbenih postupaka) te Migracijskog pakta.

Prof. Goldner Lang zaključuje kako postoji jaz između vrijednosti EU u području migracija i graničnih postupaka i politika koje se provode. Pritom prof. Goldner Lang navodi 4 razloga zbog kojih dolazi do pojave jaza: nesrazmjer između ambicija i realnosti, nedostatak mehanizma solidarnosti EU, aktualna politička i društvena klima te nepostojanje adekvatnog odgovora na razini EU.

Na izlaganje profesorice Goldner Lang nadovezala se Tatjana Vlašić, zamjenica pučke pravobraniteljice Tene Šimonović Einwalter. Na samom početku gđa. Vlašić objasnila je koji su zadatci Ureda pučke pravobraniteljice u području migracija te koja sve ovlaštenja Ured u tom području ima. Prilikom toga posebice je istaknut položaj Pravobraniteljice kao opunomoćenice Hrvatskog sabora za zaštitu i promicanje ljudskih prava i sloboda. Nakon općih razmatranja uslijedila je dublja analiza problematike i aktualnosti.

Kao važan element postupanja Ureda navedene su pritužbe zaprimljene od migranata i raznih civilnih organizacija koje ukazuju na probleme kao što su: nemogućnost traženja azila, „pushback“-ovi, nasilje na granicama te govor mržnje usmjeren prema migrantima. Kao odgovor na probleme sve važniji postaje i rad na terenu koji od migrantske krize 2015. posebno uključuje redovite obilaskе Opatovca i Slavenskog Broda. Pri tome je bitno ostvarenje suradnje Ureda s policijom, organizacijama civilnog sektora i samim migrantima.

Svakodnevni izazov predstavljaju poteškoće u prikupljanju relevantnih dokaza kojima bi se potkrijepile tvrdnje migranata i organizacija civilnog sektora. Upravo se zbog toga učestalo naglašava važnost suradnje s policijom i provođenje učinkovite istrage od strane neovisnih institucija s potrebnim

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO VANJSKIH I EUROPSKIH POSLOVA

Ovaj je dokument izrađen uz financijsku podršku Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske. Sadržaj ovog dokumenta u isključivoj je odgovornosti Hrvatskog pravnog centra i ni pod kojim se uvjetima ne može smatrati kao odraz stajališta Ministarstva.

Projekt „Mladi za budućnost Europe“

ovlastima. Osim toga, istaknuto je i da obveza države ne uključuje samo zabranu nasilnih postupanja, već i učinkovito istraživanje svih događaja koji upućuju na takva postupanja.

Kako bi se slušateljima još više približila problematika, posebno su naglašene aktualnosti u ovome području. Istaknuta je bila snimka nasilja nad migrantima zbog koje je Pravobraniteljica otvorila ispitni postupak prema Ministarstvu unutarnjih poslova te je zatražila da ju MUP i DORH obavijeste o poduzetim radnjama, postupcima te utvrđenim činjenicama.

Osim toga, pobliže je objašnjen i predmet o pogibelji šestogodišnje djevojčice Madine Hosseini. Naime, radi se o postupku pred Europskim sudom za ljudska prava u kojem se Republici Hrvatskoj na teret stavljaju brojne povrede Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljenih sloboda kao što su pravo na život, povreda zabrane mučenja i nečovječnog postupanja, zabrana kolektivnog protjerivanja stranaca, pravo na sigurnost i slobodu i pravo na pokretanje sudskog postupka. Istaknuto je da navedeni predmet potvrđuje postojanje različitih problema o kojima već dugi niz godina upozoravaju Ured pučkog pravobranitelja i brojni drugi akteri izvještavajući Hrvatski sabor, nadležna tijela i javnost. Pritom izostanak provođenja učinkovite istrage u slučaju navoda o kršenjima ljudskih prava migranata predstavlja posebno važan problem koji bi se trebao riješiti kvalitetnom suradnjom s policijom, Državnim odvjetništvom i pravosuđem.

Naime, neovisno o tome što ESLJP učinkovitu istragu ocjenjuje drugačije od hrvatskog Ustavnog suda, učinkovita istraga predstavlja nužnu pretpostavku za otklanjanje sumnje ili potvrđivanje navoda. Složena priroda migracija ne predstavlja izolirani problem koji se tiče samo jedne ili nekolicine država članica. Ona utječe na članice a time i na samu Europsku uniju, bilo to na neposredan ili posredan način. U skladu s time, potrebno je ostvariti čvrstu suradnju kako unutar same države, tako i unutar cijele Europske unija i njezinih institucija.

Posljednja gošća, dr. sc. Margareta Gregurović prikazala je rezultate istraživanja „Stavovi prema migrantima i izbjeglicama u RH“ te objasnila kakve izazove predstavlja uključivanje migranata u lokalne zajednice. Izlaganje dr. sc. Gregurović bilo je zanimljivo slušati, pogotovo iz razloga što je ponudila jednu drugačiju perspektivu u odnosu na dvije ostale govornice koje su temu migracija obrađivale s pravne strane. Naime, kroz istraživanje koje je u prezentaciji prikazala, a koje je trebalo pokazati stav mladih u odnosu na migrante, odnosno azilante, dobili smo uvid na koji način razmišljaju studenti kada se radi o toj temi. Konkretno istraživanje obuhvaćalo je studente 1. i 4. godine Pravnih fakulteta u četiri hrvatska grada. Rezultati istraživanja prikazuju iznenađujuću neutralnost kod navedenih skupina studenata. Naime, o najvećem broju pitanja koja su bila postavljena u istraživanju mladi su se u pravilu izjašnjavali s nekakvim srednjim, „svejedno mi je“ stavom, uz poneke naznake negativnijeg stava prema eventualnom povećanju broja migranata, odnosno azilanata ili njihovoj prilagodbi ovdašnjoj kulturi i

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO VANJSKIH I EUROPSKIH POSLOVA

Ovaj je dokument izrađen uz financijsku podršku Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske. Sadržaj ovog dokumenta u isključivoj je odgovornosti Hrvatskog pravnog centra i ni pod kojim se uvjetima ne može smatrati kao odraz stajališta Ministarstva.

Projekt „Mladi za budućnost Europe“

društvenim vrijednostima. Zašto je to tako? Gospođa Gregurović je na početku svoga izlaganja navela neke od razloga odnosno faktora koji utječu na formiranje stavova kod mladih, među kojima su, naravno, obitelj, mediji, utjecaj vršnjaka... Međutim kao što je i sama navela to su opći razlozi, dok bi po našem mišljenju neki posebni razlozi bili nedostatak informiranosti, za početak. Naime, mladi ne znaju puno o ovoj temi, a nastavno na to, nema ni interesa. Vijesti i informacije u današnje vrijeme u najvećoj se mjeri dobivaju putem interneta, gdje je uistinu lako napisati i pronaći svakakve informacije i dezinformacije. Sve je teže razlučiti ispravno od pogrešnog te istinu od „fake news“-a. Posljedica je toga da se stavovi formiraju na temelju članaka bombastičnih naslova, milijun puta kopiranih na nekoliko različitih portala, objavi neprovjerenih informacija i čestom širenju panike bez kritičke obrade informacije koja se objavljuje. Glede interesa mladih, vrijedi slično. Naime, zanimljivo je komentirati isto baš obzirom na ciljane skupine koje će analizirati tj. studente Pravnih fakulteta. Kao studenti jednog od navedenih fakulteta možemo uistinu reći kako navedenu temu ne obrađujemo u tolikoj mjeri, iako možda i imamo mogućnosti za to. Ono što nam je posebno zanimljivo jest rezultat prema kojem su stavovi studenata u Rijeci i Zagrebu puno liberalniji od studenata u Osijeku i Splitu.

S druge strane, istraživanje koje je uključivalo stavove građana i kapacitet zajednice pokazuje kako, slično kao i kod studenata, vladaju uglavnom neutralni stavovi uz osjećaj blage prijetnje zbog dolaska migranata. Smatramo kako veliki problem predstavlja upravo činjenica da građani nisu baš spremni pomoći migrantima iako se većina izjasnila da ih smatra poput susjeda i kolega. I sami rezultati pokazuju kako su upravo građani koji su imali kontakt s migrantima promijenili svoje stavove i postali spremniji pomoći im.

Zaključno, oba istraživanja pokazuju postojanje neutralnih stavova prema migrantima općenito, no, pitanje je do kada će to moći tako ostati obzirom na sve veći priljev migranata te u kojem će se smjeru ti stavovi u budućnosti kretati.

Kao tim koji je pripremao samu tribinu i obzirom na sve što smo na njoj čuli i naučili istaknuli bismo kako cjelokupni projekt smatramo iznimno korisnim za uključivanje mladih u raspravu i informiranje o temama važnima za našu budućnost. Ovakve projekte je, po našem mišljenju, potrebno na redovitoj bazi organizirati kako bi se kod mladih razvio interes za participaciju u kreiranju odluka i politika vezanih za migraciju i azil, o kojima nažalost znamo šturo i, kako je samo istraživanje pokazalo, nemamo poseban stav. Migracije se događaju svakodnevno, nisu samo stvar budućnosti, a pogotovo ne prošlosti i nikako nisu problem koji se nas ne tiče!

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO VANJSKIH I EUROPSKIH POSLOVA

Ovaj je dokument izrađen uz financijsku podršku Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske. Sadržaj ovog dokumenta u isključivoj je odgovornosti Hrvatskog pravnog centra i ni pod kojim se uvjetima ne može smatrati kao odraz stajališta Ministarstva.